

ISSN 2616-5597

Педагогічний альманах

Збірник наукових праць

Випуск 41

Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 41

ХЕРСОН
2019

ЗМІСТ

Розділ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	9
<i>Ніколаєску І. О., Дронова О. О.</i> Організаційно-методичні засади формування основ художньо-естетичної компетентності дітей дошкільного віку	10
<i>Комінарець Т. В.</i> Розвиток творчих здібностей дошкільника засобами народної іграшки.....	16
<i>Федоруц М. В.</i> Учнівське самоврядування як вагомий чинник формування соціальної компетентності сучасних старшокласників	22
Розділ 2. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	30
<i>Палихата Е. Я.</i> Методика сприймання образу персонажа художнього твору в умовах взаємозв'язку мови і літератури	31
<i>Мізюк В. А.</i> Змішане навчання як проблема сучасного освітнього простору	37
<i>Олійник Ю. І.</i> Педагогічні технології як компонент освітнього середовища.....	44
<i>Писаревська О. В.</i> Сучасна система вищої юридичної освіти Франції	50
<i>Трунова В. А.</i> Формування читацької самостійності на уроках позакласного читання в початковій школі.....	56
<i>Шугай Я. М.</i> Понятійний апарат проблеми розвитку початкової освіти	64
<i>Якухно І. І.</i> Вивчення основ християнської етики в закладах освіти.....	69
Розділ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	76
<i>Джеджула О. М.</i> Формування основних понять теорії композиції в графічній підготовці майбутніх інженерів.....	77
<i>Зеленська О. П.</i> Навчання іншомовного монологічного мовлення здобувачів вищої освіти в нелінгвістичній магістратурі.....	82
<i>Козяр М. М., Козловський Ю. М.</i> Науково-педагогічні аспекти в професійній підготовці викладача вищої школи	89
<i>Кузьменко В. В., Примакова В. В.</i> Післядипломна підготовка вчителів до впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес	95
<i>Кузьменко Ю. В., Варварецька Г. А.</i> Підготовка науково-педагогічних фахівців як чинник інноваційного розвитку вищої освіти в Україні	101
<i>Максимчук Б. А.</i> Аналіз нормативно-правової бази підготовки майбутніх учителів фізичної культури в контексті розвитку їхньої педагогічної майстерності	106
<i>Мешко Г. М., Мешко О. І.</i> Антистресові саногенні психотехнології в координатах підготовки майбутніх учителів до здоров'ятворчої діяльності.....	112
<i>Шерман М. І.</i> Перспективи підготовки державних службовців до міжнародної інформаційної діяльності.....	120
<i>Шоробура І. М., Ткаченко У. Ю.</i> Розвиток вищої освіти в Україні: компетентнісний підхід	126
<i>Агалець І. О.</i> Вплив етикетних PR-компонентів на імідж представників культурно-освітньої сфери	132
<i>Бобрішева Н. М.</i> Тестування як метод оцінювання комунікативної компетенції майбутніх судноводіїв	138
<i>Бурак М. І.</i> Відбір навчального матеріалу для взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови	143
<i>Виспінська Н. М.</i> Особливості реалізації методики формування англійської професійно орієнтованої лексичної компетентності в аудіюванні майбутніх музикантів.....	149
<i>Гребенюк Л. В.</i> Змістовна частина формування іншомовної культури майбутніх офіцерів збройних сил України для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки....	156
<i>Івасів Н. С.</i> Змістовий компонент професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства.....	161
<i>Клепар М. В.</i> Навчальні видання як засіб інформативного й методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців-міжнародників	168

Коленко В. В., Наконечна В. І. Використання інтерактивних методів навчання в підготовці здобувачів освіти в умовах політехнічного коледжу.....	176
Кондрашов М. М. Подієво-рольова ситуація як механізм управління якістю STEM-освіти майбутніх учителів в умовах університету.....	183
Любас А. А., Оборнев С. І. Теоретичні передумови формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення.....	191
Маслій О. М. До проблеми теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння.....	198
Онучфрив А. Р. Методологічні основи формування в майбутніх маркетологів англomовної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні.....	206
Пришляк О. Ю. Культурологічні засади формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій.....	212
Пугач С. С. Розвиток правової компетентності фахівців-економістів у закладах вищої освіти.....	219
Сабат Н. О., Сулим В. Т. Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх перекладачів з урахуванням полінаціонального характеру поширення англійської мови.....	226
Розділ 4. ТЕОРІЯ ЗМІСТУ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ.....	232
Одайник С. Ф. Особливості основних євроінтеграційних заходів у галузі загальної середньої освіти України.....	233
Стойчик Т. І. Парадигмальний підхід до управління якістю професійної освіти й навчання конкурентоздатних фахівців.....	240
Розділ 5. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА.....	246
Федорченко Т. Є. вплив факторів ризику соціального середовища на поведінку підлітків уразливих категорій.....	247
Співак Я. О. Акмеологічна складова професійної підготовки соціальних працівників.....	255
Чайковська Г. Б., Главацька О. Л. Екологічний підхід у професійній підготовці фахівців із соціальної роботи.....	261
Розділ 6. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ.....	267
Багрії М. А. Вимоги до вчителя у творах українських письменників Західної України кінця XVIII – 30-тих років ХХ ст.....	268
Касьян Т. К. Формы и методы обучения декоративно-прикладному искусству в Екатеринославской губернии во второй половине XIX – начале XX века.....	276
Кохановська О. В. Джерельна база природничо-математичної освіти дівчат у навчальних закладах України XIX – початку ХХ століття.....	283
Рябуха І. М. Поняття сталого розвитку в морській освіті та підготовці фахівців початку ХХІ століття.....	289
Сушко В. В. Українізація шкіл на Півдні України в 1920–1928 роках: деконструктивні й конструктивні чинники.....	296
Чух Г. П. Періодизація розвитку післядипломної освіти вчителів філологічних дисциплін Півдня України.....	302
Щетина Т. П. Розвиток освітньої мережі Херсонської губернії (XIX – початок ХХ ст.).....	308
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	316

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

У статті розглянуто актуальну проблему екологічної підготовки фахівців із соціальної роботи в закладі вищої освіти в умовах реформаторських змін в Україні та з урахуванням соціальних реалій і потреб сьогодення.

Виявлено та охарактеризовано важливі напрями означених процесів, серед яких – трансформація змісту екологічної освіти на компетентнісних засадах; створення еколого-розвивального освітнього середовища; інтегрований підхід в екологічній освіті студентів; інноваційність змісту форм та методів навчання екології у вищій школі; посилення екологічної складової в практичній підготовці майбутніх соціальних працівників. Установлено, що компетентнісний підхід в екологічній освіті розглядається з позиції здатності студента самостійно використовувати екологічні знання на практиці, оцінювати якість результатів екологічної освіти крізь призму майбутньої професійної діяльності.

Доведено, що досягнення означених результатів можливе за умови створення еколого-розвивального освітнього середовища в закладі вищої освіти засобами інтегрованого підходу. Наголошено на необхідності реалізації міжпредметної, внутрішньопредметної, методичної, науково-дослідної психологічної інтеграції в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи. Визначено ефективні інноваційні форми та методи роботи цього напрямку: тренінги, диспути, дебати, метод проєктів, кейс-метод, метод аналізу конкретних екологічних ситуацій. З'ясовано, що необхідною умовою підготовки майбутніх соціальних працівників є посилення екологічної складової під час практичної підготовки студентів шляхом уведення в зміст практик завдань екологічного змісту.

Установлено, що окреслені підходи в підготовці майбутніх фахівців із соціальної роботи сприятимуть формуванню екологічної компетентності студентів та максимальній інтеграції екологічного досвіду в майбутню професійну діяльність.

Ключові слова: екологічна освіта, екологічний підхід, екологічна компетентність, еколого-розвивальне освітнє середовище, еколого-орієнтований зміст навчання, фахівці з соціальної роботи, професійна підготовка студентів, заклад вищої освіти.

У сучасній теорії та практиці соціальної роботи актуальності набуває екологічний підхід під назвою «екологічна соціальна робота», «екосоціальна робота», «зелена соціальна робота». В останні роки ця теорія знайшла широке відображення в зарубіжній практиці на противагу вітчизняній. Водночас ідеї екологічної соціальної роботи є не менш важливими для України в умовах реформаторських змін та з урахуванням соціальних реалій і потреб сьогодення [5].

У науковому дискурсі зарубіжних учених екологічний підхід у соціальній роботі виходить із ідеї взаємозв'язку та взаємодії «людина–середовище» й спрямований на допомогу людині в подоланні кола проблем, що є наслідком цієї взаємодії. Учені переконані, що соціальні проблеми є також екологічними, позаяк орієнтовані на забезпечення гідних умов навколишнього середовища та екологічної справедливості, належного й рівного доступу до природних ресурсів, збереження довкілля, допомоги населенню в умовах екологічних та техногенних катастроф [9].

У зв'язку з цим визначено ключові стратегії практики соціальної роботи в межах екологічної перспективи, а саме:

1. Випереджувальна (боротьба за доступність ресурсів для всіх, формування раціонального споживання природних ресурсів; залучення громад та користувачів послуг до здобуття знань та навичок, які дадуть інноваційні, альтернативні рішення для

подолання наявних чи потенційних екологічних криз);

2. Реагувальна (робота з тими особами, групами та громадами, які потерпіли від надзвичайних ситуацій (природних катастроф, стихійних лих, техногенних катастроф, війн тощо), над відновленням життєдіяльності громади та доступу до ресурсів) [4, с. 18].

Означені тенденції визначають необхідність підготовки фахівців соціальної роботи з високим рівнем екологічної культури та обумовлюють необхідність організації проєкологічної діяльності вищого закладу освіти в цій площині.

Уважаємо, що означена необхідність обумовлена двома групами чинників: зовнішніми та внутрішніми. Зовнішні фактори (пов'язані з потребою збереження довкілля людством і пошуком шляхів виходу з екологічної кризи як глобальної проблеми сучасності) визначають необхідність формування в кожній людині проєкологічних цінностей, особистої відповідальності за стан природного середовища. Внутрішні чинники (виявляються безпосередньо в галузі соціальної роботи й пов'язані з її змістовно-технологічним забезпеченням) обумовлюють використання екосистемного підходу як методу аналізу питань, що лежить у проблемному полі соціальної роботи [7, с. 216].

У вітчизняній сучасній екологічній освіті помітний інтерес до проблеми екологічної соціальної роботи та особливостей екологічного підходу в професійній підготовці майбутніх соціальних працівників. Висвітленню загальнотеоретичних аспектів екологічної (зеленої) соціальної роботи присвячені праці Т. Семигіної, М. Томчук. Особливості екологізації змісту освіти майбутніх фахівців у закладі вищої освіти розкрито в дослідженнях Т. Касьяненко, В. Мелаш, О. Гнатів, А. Варениченко. Формування екологічної культури майбутніх соціальних працівників досліджено в працях таких учених: Л. Войтової, А. Львовчкіної, Н. Тверезовської.

Однак, незважаючи на значні здобутки науковців у розкритті цієї тематики, доводиться констатувати: проблеми пошуку й упровадження шляхів реалізації екологічного підходу в професійній підготовці майбутніх соціальних працівників залишаються надалі актуальними та недостатньо вирішеними.

Метою статті є визначення ключових напрямів екологічної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладі вищої освіти.

У науковій літературі визначено актуальні підходи до навчання соціальної роботи в межах екологічної перспективи. На думку Тетяни Семигіної, необхідно виділити 3 підходи.

1. Підготовка до роботи в умовах катастроф: координація програм допомоги, перша психологічна допомога потерпілим, протидія дискримінації, мобілізація громад на відновлення середовища;

2. Підготовка до роботи щодо соціально-економічного та екологічного розвитку громад: зменшення екологічної несправедливості в громаді, формування готовності протидіяти екологічним викликам, навчання розумному споживанню, впровадження зелених технологій.

3. Підготовка до політичної соціальної роботи: лобіювання інтересів громад і груп, які зазнають екологічної дискримінації, протидія структурній нерівності, вплив на урядові структури задля втілення ідей сталого розвитку [3, с. 107].

На думку Н. Кабаненко та Т. Семигіної, у практичній соціальній роботі в рамках екологічного підходу важливе значення мають основні концепції, розуміння взаємодії яких допомагає професіоналу сфокусувати увагу на особистості, навколишньому середовищі та їхньому взаємовпливі. До них належить концепція життєвого стресу, концепція протистояння, концепція ніші, ареалу, родинності, навичок, самовдосконалення і самоповаги [1].

Ураховуючи вищезазначене, фахівець із соціальної роботи має інтегрувати в собі екологоорієнтовані ціннісні орієнтації, знання, вміння і навички, високу екологічну

свідомість, екологічна відповідальність і соціальну активність, розуміння екосистемного підходу в соціальній роботі, кваліфіковано вирішувати питання, пов'язані із соціальним захистом людей [6].

З огляду на це, головним завданням професійної підготовки майбутніх соціальних працівників є формування в студентів високого рівня екологічної культури. Нам імпонує дослідження А. Львовичкиної, у якому авторка визначає екологічну культуру як систему індивідуальних морально-етичних норм, поглядів, знань, установок, цілей і цінностей, що стосуються взаємовідносин у системі «людина – довкілля» й реалізується через екологічну свідомість, що відображає мікрорівень, мезорівень, макрорівень та мегарівень середовища, а також через екологічну діяльність, що виявляється в підтримці, розвитку довкілля та у створенні його елементів [2, с. 127].

Беручи до уваги вищезазначені тлумачення, вважаємо, що процес формування екологічної культури майбутніх фахівців із соціальної роботи вимагає впровадження актуальних та конструктивних змін у структуру та зміст професійної підготовки студентів у закладі вищої освіти з урахуванням специфіки професійного напрямку й галузевої компоненти.

Дослідження процесу реалізації екологічного підходу в професійній підготовці соціальних працівників у зарубіжній практиці дозволив нам виявити основні напрями:

- парадигмальною основою фахової підготовки майбутніх спеціалістів є концепція сталого розвитку [10]. При цьому сталий розвиток розглядається як інтеракція в межах трьох вимірів: економічного, соціального та екологічного [14];
- наскрізна інтеграція екологічних знань у зміст освітньої програми підготовки фахівців із соціальної роботи [13];
- опанування студентами навичок роботи із громадами щодо впровадження «зелених технологій» і розумного споживання природних ресурсів [11];
- активне залучення студентської молоді до захисту та збереження довкілля [12].

На нашу думку, ключовими тенденціями екологічної підготовки фахівців із соціальної роботи у вітчизняному закладі вищої освіти є такі: трансформація змісту екологічної освіти на компетентнісні засади; створення еколога-розвивального освітнього середовища; інтегрований підхід в екологічній освіті студентів; інноваційність змісту форм та методів навчання екології у вищій школі; посилення екологічної складової в практичній підготовці студентів. Обґрунтуємо наші міркування.

Важливо відзначити, що сучасна парадигма освіти передбачає формування в майбутніх соціальних працівників низки взаємопов'язаних ключових компетентностей, серед яких виокремлено екологічну компетентність. Екологічну компетентність майбутнього фахівця з соціальної роботи розуміємо, як індивідуальну характеристику ступеня його відповідності вимогам екологічної освіти. З огляду на це, готовність майбутнього фахівця до вирішення екологічних завдань суспільства визначається системою таких компонентів, як екологічні знання (основа окресленої сфери професійної діяльності), професійно-особистісні якості особистості (визначають стан готовності майбутнього соціального працівника до забезпечення необхідних і достатніх для гармонійного розвитку суспільства); пізнавально-екологічна активність (активна життєва екологічна позиція як приклад для наслідування), практичні уміння та навички вирішувати природоохоронні проблеми (орієнтація на майбутній зміст професійної діяльності відповідно до екологічних та соціальних ситуацій).

Н. Тверезовська та І. Сопівник вважають, що в полі уваги соціальних працівників знаходяться усі аспекти охорони навколишнього середовища: соціально-економічні, соціально-екологічні, організаційно-правові, педагогічні. Спільні зусилля цих спеціалістів є важливими для поліпшення стану навколишнього середовища, охорони екосистем, захисту атмосфери від забруднень, боротьби зі шумовим та світловим забрудненням, упровадження маловідходних та безвідходних технологій, вивчення

глобальної системи моніторингу довкілля [6].

З огляду на сказане, компетентнісний підхід в екологічному вихованні майбутніх фахівців із соціальної роботи розглядається не з позиції рівня засвоєних знань, а здатності студента самостійно використовувати екологічні знання на практиці, оцінювати якість результатів екологічної освіти крізь призму майбутньої професійної діяльності, реалізовувати діяльнісний характер екологічної освіти та орієнтувати освітній процес на практичну екологічну спрямованість його результатів.

Задля досягнення означених результатів важливим є створення еколого-розвивального освітнього середовища засобами інтегрованого підходу в професійній підготовці студентів. Сучасна екологічна наука вважає інтеграцію головним принципом екологічної освіти та умовою формування в студентів цілісного уявлення про природу.

Уважаємо, що забезпечення інтегрованого підходу в екологічному вихованні студентів можливе за таких умов: посилення зв'язків різних розділів освітньої програми «Соціальна робота» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) освітнього рівня вищої освіти шляхом уведення екологічного матеріалу в зміст програм дисциплін суспільно-гуманітарного та професійно орієнтованого циклів (міжпредметна інтеграція), створення інтегрованого самостійного курсу (внутрішньопредметна інтеграція); узаємодії методів і прийомів екологічного виховання студентів (методична інтеграція); упровадження інтегрованих форм організації навчання (міждисциплінарних проектів, міжпредметних завдань тощо); інтеграція навчальної, виховної, науково-дослідної та природоохоронної діяльності студентів; формування міждисциплінарної екологічної свідомості (психологічна інтеграція). На нашу думку, означені зміни дадуть змогу збагатити навчальні дисципліни, виховний процес, науково-дослідницьку діяльність, природоохоронну роботу студентів світоглядними ідеями гармонійного співіснування людини й природи.

Доцільно наголосити, що формування екологічної компетентності майбутніх фахівців із соціальної роботи неможливе без урахування особистої думки сучасного студента, спонукання до активної пізнавальної діяльності, творчості, ініціативності тощо. Уважаємо, що головне завдання екологічного підходу в соціальній роботі полягає у вихованні в клієнтів активної життєвої позиції щодо охорони навколишнього середовища, умінні застосовувати норми екологічного права [7].

Досвід роботи в закладі вищої освіти засвідчує необхідність навчання сучасних студентів в активній діяльності, шляхом проблемно-пошукового, інтерактивного, ігрового та проектного навчання. Ми переконані, що використання інноваційних технологій в екологічному вихованні студентів сприятиме формуванню в суб'єктів навчання мотивації до майбутньої професійної та природоохоронної діяльності, розвитку інтересів, поглядів, переконань у необхідності гармонійної взаємодії з природою, змінить антропоцентричні погляди на екоцентричні, сформує активну екологічну позицію тощо [8]. Без сумніву, такі методи, як тренінги, диспути, дебати, метод проектів, кейс-метод, метод аналізу конкретних екологічних ситуацій тощо мають найбільший потенціал для формування в студентів ціннісного ставлення до природи, набуття вмінь оцінювати наслідки поведінки людини в природі, розуміння ролі освіти і науки для розв'язання екологічних проблем.

Необхідною умовою підготовки майбутніх соціальних працівників у контексті окресленої проблеми є посилення екологічної складової під час практичної підготовки студентів. Зазначимо, що управління цим процесом передбачає уведення в зміст практик (волонтерської, благодійної, навчальної) завдань, спрямованих на підготовку студентів до природоохоронної діяльності. Важливим практичним напрямом підготовки фахівців із соціальної роботи є також волонтерська діяльність. Заслуговує на увагу те, що студентська рада Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка є організатором таких волонтерських

екологічних проєктів, як Всесвітня акція «Дерева миру», Всеукраїнська акція «Зробимо Україну чистою», тренінг «Генерація Е 2.0», екологічний проєкт «ЕСКОМ», Тернопільський вуличний університет, студентська доба, школа „Енергоефективності» тощо.

Отже, ми переконані, що окреслені підходи екологічної підготовки сучасних студентів сприятимуть формуванню екологічної культури майбутнього фахівця із соціальної роботи та максимальній інтеграції екологічного досвіду в майбутню професійну діяльність. Процес формування екологічної культури студентів має забезпечуватись діяльнісним, міжпредметним, неперервно-наскрізним, системним підходом в інноваційному процесі навчання із залученням відповідного науково-методичного забезпечення та спеціально підготовлених педагогічних кадрів із високим рівнем екологічної культури.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із розробкою конкретних технологій реалізації екологічного підходу в професійній підготовці майбутніх фахівців із соціальної роботи в закладі вищої освіти.

Література:

1. Кабаненко Н. В., Семигіна Т. В. Особливості застосування екологічного підходу у практиці соціальної роботи. URL: http://www.nbuiv.gov.ua/old_jrn/soc_gum
2. Львовочкіна А. М. Моделювання розвитку екологічної культури студентської молоді. *Психологічні науки: збірник наукових праць*. 2014. № 2(13). С. 127-131.
3. Семигіна Т. В. Зелена соціальна робота. Чи потрібна вона Україні? *Сучасні проблеми екологічної психології: життєве середовище особистості у психологічному вимірі: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. С. 105-109.
4. Семигіна Т. Чому соціальна робота набуває зеленого кольору? *Вісник Академії праці соціальних відносин і туризму*. 2018. № 2. С. 11-27.
5. Сотник І. М., Петухова А. Є. Проблеми і перспективи розвитку державної політики ресурсозбереження в Україні *Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції: матеріали IX міжнародної наук.-практ. конференції*. Харків: ХНУБА, 2017. Ч. 1. С. 138-140.
6. Тверезовська Н. Т., Сопівник І. В. Екологічна складова змісту підготовки майбутніх соціальних педагогів *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2011. Вип. 159. С. 182-187.
7. Чайковська Г. Б. Екологічна освіта майбутніх працівників соціальної сфери. *Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення: матеріали IV всеукраїнської науково-практичної конференції*. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка. 2016. С. 215-219.
8. Чайковська Г. Б. Проєктні технології як ефективний засіб формування екологічної культури студентів *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2017. № 3. С. 106-113.
9. Coats J., Gray M. The environment and social work: An overview and introduction/ *International Journal of Social Welfare*. 2012. Vol. 21 (3). P 230-238.
10. Drolet J., Wu H., Taylor M., Dennehy A. Social Work and Sustainable Social Development: Teaching and Learning Strategies for 'Green Social Work' Curriculum. *Social Work Education*. 2015. Vol. 34 (5). P. 528-543.
11. Harris C., & Boddy J. The Natural Environment in Social Work Education: A Content Analysis of Australian Social Work Courses. *Australian Social Work*. 2017. Vol. 70 (3). P. 337-349.
12. Lucas-Darby E. T. The New Color Is Green: Social Work Practice and Service-Learning. *Advances in Social Work*. 2011. Vol. 12 (1). P. 113-125.
13. Nesmith A, Smyth N. Environmental Justice and Social Work Education: Social Workers' Professional Perspective. *Social Work Education*. 2016. Vol. 34:5. P. 484-501.
14. Peeters J. Social Work and Sustainable Development: Towards Social-Ecological Practice Model. *Social Intervention: Theory and Practice*. 2012. Vol. 21(3). P. 5-26.

Chaikovska A. B., Hlavatska O. L.

ECOLOGICAL APPROACH IN PROFESSIONAL PREPARATION
OF SPECIALISTS FROM SOCIAL WORK

The article deals with the actual problem of ecological training of specialists in social work at the institution of higher education in conditions of reforms in Ukraine and taking into account social realities and the needs of the present.

The most important areas of concern are identified and characterized. They include: the transformation of the environmental education content on the basis of competence approach; the creation of ecological-developing educational environment; implementation of innovative content, forms, methods of environmental education, and integrated approach to its teaching in higher education; strengthening the environmental component in the practical training of future social workers. It is established that the competence approach in environmental education is considered from the standpoint of the student's ability to independently use environmental knowledge in practice, to assess the quality of the results of environmental education through the prism of future professional activities.

It is proved that achievement of the indicated results is possible provided that an ecologically developing educational environment is created at the institution of higher education by means of an integrated approach. The necessity of implementation of interdisciplinary, intra-subject, methodological, research-psychological integration in the process of professional training of future specialists in social work is emphasized. Definitely effective innovative forms and methods of work of this direction: trainings, disputes, debates, method of projects, case-method, method of analysis of specific ecological situations. It is established that the necessary condition for the training of future social workers is the strengthening of the ecological component during the practical training of students by introducing into the content of the practice tasks of ecological content.

It is established that the outlined approaches in the preparation of future social workers will contribute to the formation of students' environmental competence and the maximum integration of environmental experience into future professional activities.

Key words: ecological education, ecological approach, ecological competence, ecologically developing educational environment, ecologically oriented content of training, specialists in social work, professional training of students, institution of higher education.

Дата надходження статті: «29» вересня 2018 р.